ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ο ΠΑΛΑΙΟΣ ΚΩΔΗΞ

ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ

ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΑ

ΥΠΟ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Κ. Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗ

ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ περιοδικοῦ
ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ
ΤΥΠΟΙΣ ΣΕΡΓΙΑΔΟΥ, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ, 10
1935

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ο ΠΑΛΑΙΟΣ ΚΩΔΗΞ

ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ

ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΑ

ΥΠΟ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Κ. Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗ

ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ περιοδικοῦ
ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ
ΤΥΠΟΙΣ ΣΕΡΓΙΑΔΟΥ, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ, 10
1935

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ο ΠΑΛΑΙΟΣ ΚΩΔΗΞ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΑ

(ἀνακοίνωσις ΑΝΑΣΤ. Κ. Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗ)

Φίλοι ἑταῖροι

Κατ᾽ ἐπίμονον ἀξίωσιν τοῦ περισπουδάστου καὶ ἀγαπητοῦ μοι φίλου, προέδρου δὲ τοῦ Συλλόγου κ. Γεδεών, ἀνέλαβα τὸ κοπιῶδες δι᾽ ἐμὲ ἔργον νὰ σᾶς παρουσιάσω σελίδας τινὰς ἐκ παλαιοῦ Κώδικος τῆς ἐπισκοπῆς Μέτρων καὶ ᾽Αθύρα, ἀναγομένου εἰς τοὺς ἀπὸ τοῦ 1582 μέχρι τοῦ 1750 χρόνους.

῾Ο κώδιξ οὗτος ἔχει μῆκος 0,30 καὶ πλάτος 0,20, περιέχει δὲ 48 φύλλα ἀσελίδωτα. Εἶνε προφανὲς ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἔχουσιν ἀποκοπῇ περὶ τὰ εἴκοσι. Τὸ βιβλίον εἶνε κακοτέχνως δεμένον, καὶ φέρει ἐξωτερικῶς δέρμα καστανόχρουν, προστεθὲν ἐκ τῶν ὑστέρων.

Τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα εἶνε κυρίως ἐκκλησιαστικαὶ πράξεις. Ἄδειαι γάμων, διαζύγια, διορισμοὶ ἱερέων, καταγραφαὶ ἐπίπλων καὶ σκευῶν τῆς ἐπισκοπῆς, διαθῆκαι καὶ δωρεαὶ αἰτίᾳ θανάτου, καὶ ἄλλα. Δὲν λείπουσιν ὅμως ἐξ αὐτοῦ καὶ ποικίλα· ὡς ἡ βιογραφία ἐπισκόπων τινῶν, οἱ λογαριασμοὶ τῶν καθ᾽ ἕκαστα ἐξόδων τῆς χειροτονίας ἄλλων, καὶ πλεῖσται σημειώσεις καὶ ἀφηγήσεις ἀφορῶσαι ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ἢ ἱστορικὰ γεγονότα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸν ἀναγνώστην προβάλλει ἡ ἀταξία τῆς σειρᾶς τῶν χρονολογιῶν τῶν πράξεων. Τὴν ἀκαταστασίαν αὐτὴν φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν α΄) εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἑκάστοτε ἐπίσκοποι ἄφινον εἰς τὴν σειρὰν τοῦ κώδικος φύλλα ἄγραφα συμπληρωθέντα ἐκ τῶν ὑστέρων, β΄) καὶ ἴσως εἰς τὴν ἐναλλαγὴν τῶν φύλλων κατὰ νεωτέραν συρραφὴν τοῦ κώδικος, ἐφ᾽ ὅσον δὲν ἦσαν ἠριθμημένα.

Ἐκ τοῦ κώδικος ἀντέγραψα σελίδας τινὰς καὶ ἄλλας ἐφωτογράφησα. Προσεπάθησα νὰ σταχυολογήσω ὅσον τὸ δυνατὸν πιστῶς. Εὔχομαι ἁρμοδιώτερος ἐμοῦ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πλήρη ἔκδοσιν αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, ὁ κῶδιξ οὗτος, ὅστις ἀλλαχοῦ μὲν φέρει χρονολογίαν ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἀλλαχοῦ δὲ ἀπὸ γεννήσεως Χριστοῦ, ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 1582. Ἤτοι ἑκατὸν εἴκοσι ἐννέα ἔτη μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως

§

Εἰς τὴν πρώτην σελίδα τοῦ κώδικος διακρίνεται σύντομον, πρακτικὸν δυσανάγνωστον καὶ ἀχρονολόγητον, πραγματευόμενον περὶ ἐξαγορᾶς αἰχμαλώτου. Φέρει ὑπογραφὴν δυσανάγνωστον κατόπιν τοῦ τίτλου «κἀγὼ ταπεινὸς ἐπίσκοπος Μέτρων καὶ Ἀθύρων».

§

Εἰς τὴν 2 καὶ 3 σελίδα ὑπάρχει πρακτικὸν καταγραφῆς ἔχον ὡς ἑξῆς, τηρουμένης καὶ τῆς (ἀν)ορθογραφίας:

† Τὰ σκέβη τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐπισκοπῆς μέτρων καὶ ἀθύρων ἅπερ ἐμαρτηρίθησαν κατέμπροσθεν τοῦ ἐπισκόπου κυροῦ διονυσίου καὶ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν. καὶ τῶν τιμιωτάτων ἀρχώντων· πρώτων εὐαγγέλιον δησκοπότηρον ἀργυρ΄΄. δησκάριον μετὰ λαβίδως. ἀστερίσκων, θημιατὸν ἀργυρῶν· καντήλα ἀργυρῆν. ἕτερον εὐαγγέλιον μετὰ καμπουχά. τραπεζόφορω καμπουχένιον. δημόθηρων καμπουχένιον· ὁ ἀέρας μετὰ χρησῆς κόμπους· καλήματα τρία χρισά· κο΄πα ἀργυρή· ὁμόφωρων καμπουχένιον. ὀφελώνιον πολυστάβρη· πημάνικα χρισά· στηχάριον μὲ τοῆς ποταμούς. σινή. καζάνι· μησολάγινον· κρεοντῆρι. πατερίτζα ἅπερ ἀφιέρωσεν ὁ αὐτὸς θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος κίρις διονύσιος, σεντούκιον ἅπερ ἐβρίσκονται τὰ σκέβη τῆς ἐκκλησίας, σεπέτιον, βιβλία τῆς ἐκκλησίας· σεπτέβριος, ὀκτόβριος, νοέβριος, δεκέβριος, γενάρις, φεβρουάριος, μάρτις, ἀπρίλλιος, μάϊος, ἰούνιος, ἰούλλιος, αὔγουστος. χηρόγραφα. Ἑξαΐμερος, γερμανός, τριόδιον. παρακλητική. πεντηκοστάριον. συναξάριον. ἀπόστολοι δύο. θεολόγως· νόμιμω τῆς ἐπισκοπῆς τυπικῶ. στηχεράρια Β̅. σινὴ ξύλινω ζωγραφιστό. σανίδια ὠζίτικα Β̅. καὶ διὰ τὸ βέβαιον ἐγράφη ἐνταῦθα εἰς ἀσφάλια ἐν ἔτος ,ζϟ μηνὶ ἰουλλίου ξ̅ τῆς ἁγίας κυριακῆς

† μέγας σκευοφύλαξ Π΄΄ ἀνδρέας

Ὁ ἰκονόμος Π΄΄ Θεόδωρος

Προτονοτάριος.- μανουὴλ

Πέτρως-νηφος ταβουλάριος

Γαβριὴλ ἐκμεκτζήμπασης

Γαβριὴλ παζάρμπασης

κ. λ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

§

Εἰς τὴν σελίδα 8 ἡ ἑξῆς πρᾶξις :

«ἰνδικτιῶνος θ΄

κατὰ τὴν σήμερον ἡμέρα ἥτις εστὴ λα΄. τοῦ δεκεμβρίου μηνὸς καὶ ἡμέρα σάββατο ἐλθὸν ὁ παπὰ κὺρ ἀνδρέας τῇ ἐμῇ ταπεινότητα καὶ ἐλάλησε ἡμῆν ἥνα ἀπέλθω σώματικῶς πρὸς τὸν δημήτριον τοῦ μακρη νικῶλα τὸν ἡὸν καὶ ἐξαγόρευσα αὐτὸν ἡ νόμη διακελέβουσι καγῶ ὅς οὐκ ηπάρχει Πρ΄΄ ἐν τῇ ἡμῶν πολητία. ὕπηγα ἀτός μου σωματικος εἰς τὴν ἠκήαν αὐτοῦ. ἀπαφήκαν εἰς τὴν ἁγιότατη ἡμῶν ἐπισκοπῆν ἄμπελην χηλιάδες δυο κλήματα ὅπου ἂν βουλη μετὰ γνώμην τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἐνόπιον τὸν τιμιωτάτον κληρικὸν τὸν ἐκήσαι εὑρισκομένων παπὰ κὺρ Μιχαὴλ καὶ οἰκονόμου παπᾶ ἀνδρέου καὶ νομοφύλακος καὶ τοῦ θείου αὐτοῦ Γεωργίου καὶ στεφάνου τοῦ τζουνῆ καὶ ὅς τις εἴη ἐκεῖνος ἢ σκανδαλήση ἢ ξελεῶσας αὐτῶ ἐκ τοῦ ναοῦ αὐτὸν ἔστω ἀφορισμένος καὶ ἀσυγχῶρητος καὶ μετὰ θάνατον ἄλλητος καὶ ἡ μερὴς αὐτοῦ μετὰ τοῦ προδότου οἰόνδα.

Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Διονύσιος»

§

Εἰς τὴν σελίδα 19 ὑπάρχει σύντομος ἔκθεσις ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ «ταπεινοῦ ἐπισκόπου Μέτρων Γεδεών, ἔχουσα ὡς ἑξῆς·

« † 1692 σεπτεμβρίου 6 ἡμέρα κυριακὴ εἰς τὸ μετόχι τῶν σιναϊτῶν ἐχεροτονίθηκα ἀρχιερεύοντος πρωεστὸς ὁ ἅγιος ἡρακλείας καὶ ἕτεροι δύο ἀρχιε-

ρεῖς· καὶ ηὕραμεν χρέος γρόσια 900 ἤγον ἐνακώσια, τὰ ὁποῖα εἶναι ὅλα χρέος τοῦ πρωεμοῦ ἐπισκόπου διονυσίου ἄν ποτε νά μας ἀξίωση ὁ Κυριος νὰ καμωμε τὴ δηόρθωσιν καθῶς ἀγαποῦμεν ἡμεῖς καὶ ὅλλοι οἱ χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας.

ταπεινὸς ἐπίσκοπος Μετρων Γεδεων.

καὶ ὁ κάτωθι λογαριασμός

«Τὸ χρέος τὸ ἐδικό μου

ἔδωκα τὸν ἡρακλείας	γρόσια	200
εἰς τὸν διονύσιον διὰ τὴν παρέτισι	γρ.	50
καὶ ἔξωδα τοὺς ψίφους καὶ παχσισια	γρ.	50
καὶ διὰ τὴν βοήθεια ὁ Ζαχαρίας	γρ.	50
καὶ διάφωρο τῶν ἄσπρων	γρ.	100
στὰ γράμματα καὶ ὁρισμοὺς	γρ.	50
σοῦμα	γρόσια	500
καὶ τοῦ πρὸ ἐμοῦ ἐπισκόπου	γρόσια	940
Τὸ χρέος ὁμοῦ ὅλο γρόσια	γρόσια	1440»

§

Εἰς τὴν αὐτὴν σελίδα εὑρίσκεται καὶ ὁ πίναξ τῶν ἐσόδων τῆς Ἐπισκοπῆς ἔχων ὡς ἑξῆς·

«Τῆς ἐπαρχίας τὸ ἰσωδήματα

† ἀπὸ σιτάρια	γρόσια	14
† καὶ φώλλαις χιλιάδες 4		
† ἀπὸ τὰ ἐμβατίκια	γρόσια	83
† καὶ φώλλαις χιλιάδες 4		
† ἀπὸ τοὺς γάμους	γρόσια	51
† πρώθεσαις πέντε	γρόσια	12
† καὶ φώλλαις χίλιους		
		160»

Τῆς φώλλαις τῆς ἐπίρα ἀπὸ τὸν π'' ἰάκωβον καὶ ἀπὸ τὴν ἀρσοῦ καὶ καλλικράτεια».

§

Εἰς τὴν σελίδα 27 ὑπάρχει πρᾶξις τοῦ ἐπισκόπου Μακαρίου ἔχουσα ὡς ἑξῆς·

«Τὸ χρέος ποὺ ἦβρα ἀπὸ τὸν πρὸ ἐμοῦ κὺρ Γεδεὼν † τοῦ ἄρχοντος σπαθάρη γρόσια 200 τῶν μποστανξίδων γρόσια 200 τοῦ διάκου τοῦ νικομηδείας γρόσια 120 τοῦ χριστοδούλου γρόσια 83 τοῦ ζουν ἀχμὲτ ἀγα γρόσια 110 τῆς πατατερασ τζας γρόσια 60 ἔδωσα τὸν γέροντα μου γρόσια 250 ετερα ἔξωδα τῆς χειροτονίας μου ἡ σεκερι καί την τραπεζω ησε κουφετα ησε καφε που εμηρασα καί ησ αλα κατη φακτουφεκ γροσια 100 της φαμεληα γροσια 30 εἰς τον ορισμον γροσια 4 που ἐπίραμε το ίσο του όριζμου του μρπολίτου ἀπο το ίπι— ἔδωσα εἰς τὴν βοηθια μου γρόσια 42$^1/_2$ εἰς ταις Μέτραις γρόσια 30 το γερο δανιηλ διὰ τὴν ἐκκλησία που ηχε δουλεμένο γροσια 200 ἔδωσα καὶ ὅτι ἔλαβα ὀπίσω διὰ τον αγιον δημητριον ἔδωσα γρόσια 30 καὶ τῆς ἔλαβα καὶ τὶς δίω ἐκκλησίαις εἰς τὴν ἐξουσίαν μου.

† ολω τό χρεος που ἦβρα ἀπὸ τὸν προεμου Γεδεων γροσια χηλεια διακοσια. Πανε καὶ ἐδικα μου γροσια 500 καὶ ὁ Θεος ναν τα κυβερνίσι. † Μετρῶν Μακάριος ἐκ πολεως Χαϊδήκου 1695 Μαϊω 26 ἡμέρα κηριακη ἐχειροτονίθηκα ἐκ χειρος τοῦ αγιου ηρακλείας κυρ νεοφύτου καὶ ἡ πατρὶς αὐτοῦ Χίου καὶ ἔστω εἰς ἐνθήμησιν».

§

Εἰς τὴν σελ. 30 ἀπαντῶ τὴν κάτωθι σημείωσιν.

«͵αχ϶ζ (1697) φευρουαρίου πρώτη, τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλη τεσσαρακοστὴ τὴν ἡμέρα τῶν ἁγίων θεοδώρων ἔγινεν ἡ χειροτονία ἀπὸ τὸν γέροντά μας τὸν ἅγιον ἡρακλείας κύριον νεόφυτον·

† καὶ ἤλθαμεν εἰς ταῖς Μέτραις φευρουαρίου ὀκτὼ καὶ ηὕραμεν τὴν ἐπισκοπὴν βουλησμένην ὡσὰν δὲν ἤθελεν· ὅμως μὲ τὴν θείαν πρόνοιαν καὶ δεύτερον μὲ τὴν βοήθειαν τῆς παναγίας ἐκαλοπήσαμεν την ὅσον ἦτο τὸ δυνατόν μας.

ὁ Μέτρων καὶ Ἀθύρα Νεῖλος

τόσον ἄφησαν καὶ ἐχάλασεν ὥστε ὁ κὺρ Γεδεὼν καὶ ὁ κὺρ μακάριος ἐκάθησαν ὄξω εἰς τὸ μαχαλὰ καὶ ἄφησαν τὴν ἐπισκοπὴν καὶ ἔμπεναν οἱ σκύλοι ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ εὔγεναν εἰς τὸ ἄλλω· μὲ ὅλον τοῦτο δόξα τῷ ἁγίῳ θεῷ ἡμῶν ὅπου μᾶς ἔδωσεν νόησιν καλήν».

§

Δὲν θὰ σᾶς κουράσω περισσότερον. Θὰ σᾶς ἐπιδείξω μερικὰ φωτότυπα ἐκ τῶν σελίδων τοῦ κώδικος καὶ θὰ καταπαύσω ἐκφράζων τὸν θαυμασμόν μου πρὸς τὴν ζωτικότητα τοῦ ἔθνους τοῦ κατορθώσαντος νὰ διατηρήσῃ εἰς τοὺς μακροὺς καὶ σκοτεινοὺς χρόνους πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς δουλείας τὴν προγονικὴν κληρονομίαν καὶ τὴν πίστιν πρὸς ἀπελευθέρωσιν καὶ ἀναγέννησιν αὐτοῦ.

ΣΗΜ.—Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ ΡΜΒ' συνεδριάσει τῆς 26 μαρτίου 1933. Οἱ σχετικοὶ πίνακες ἐν τέλει.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

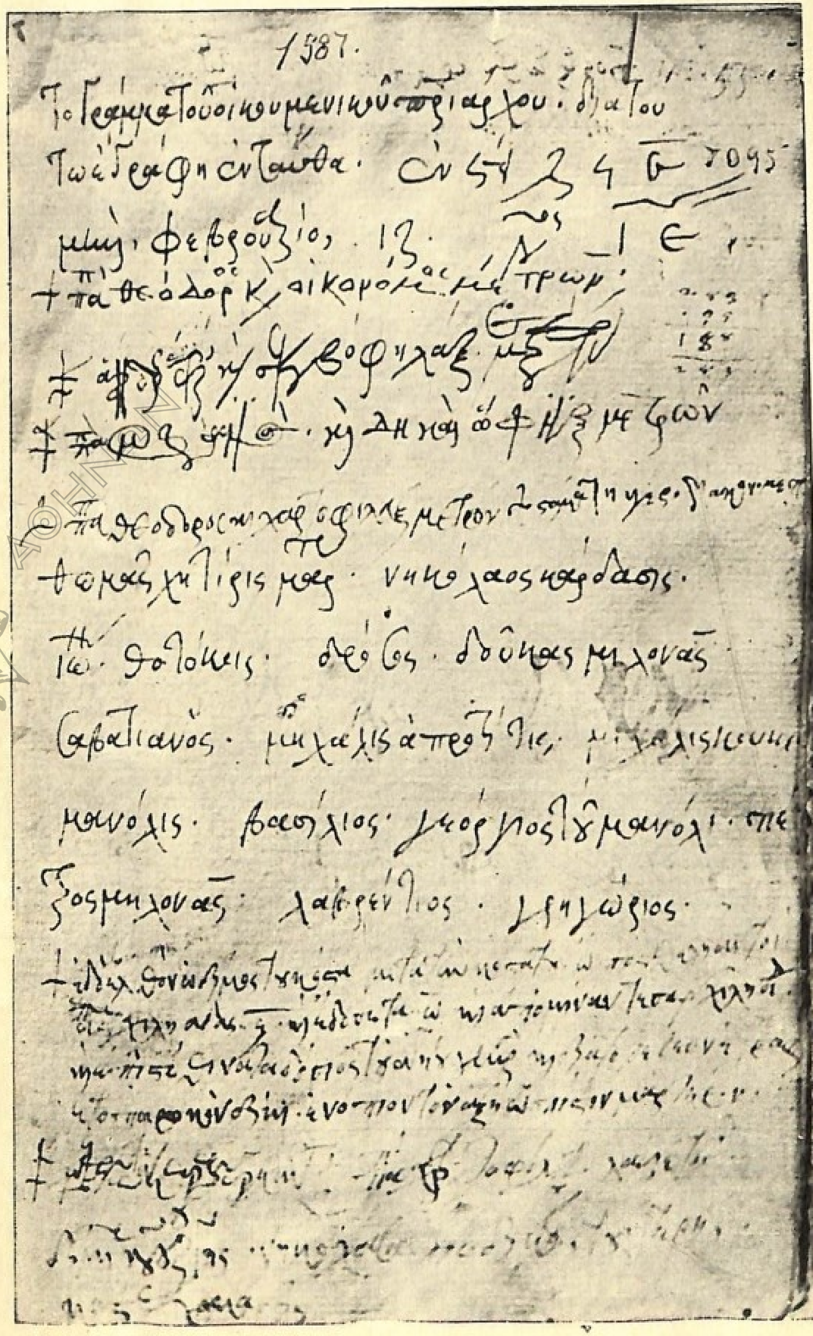

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ Κ̄ΩΔΗΚΟΣ ΜΕΤΡΩΝ

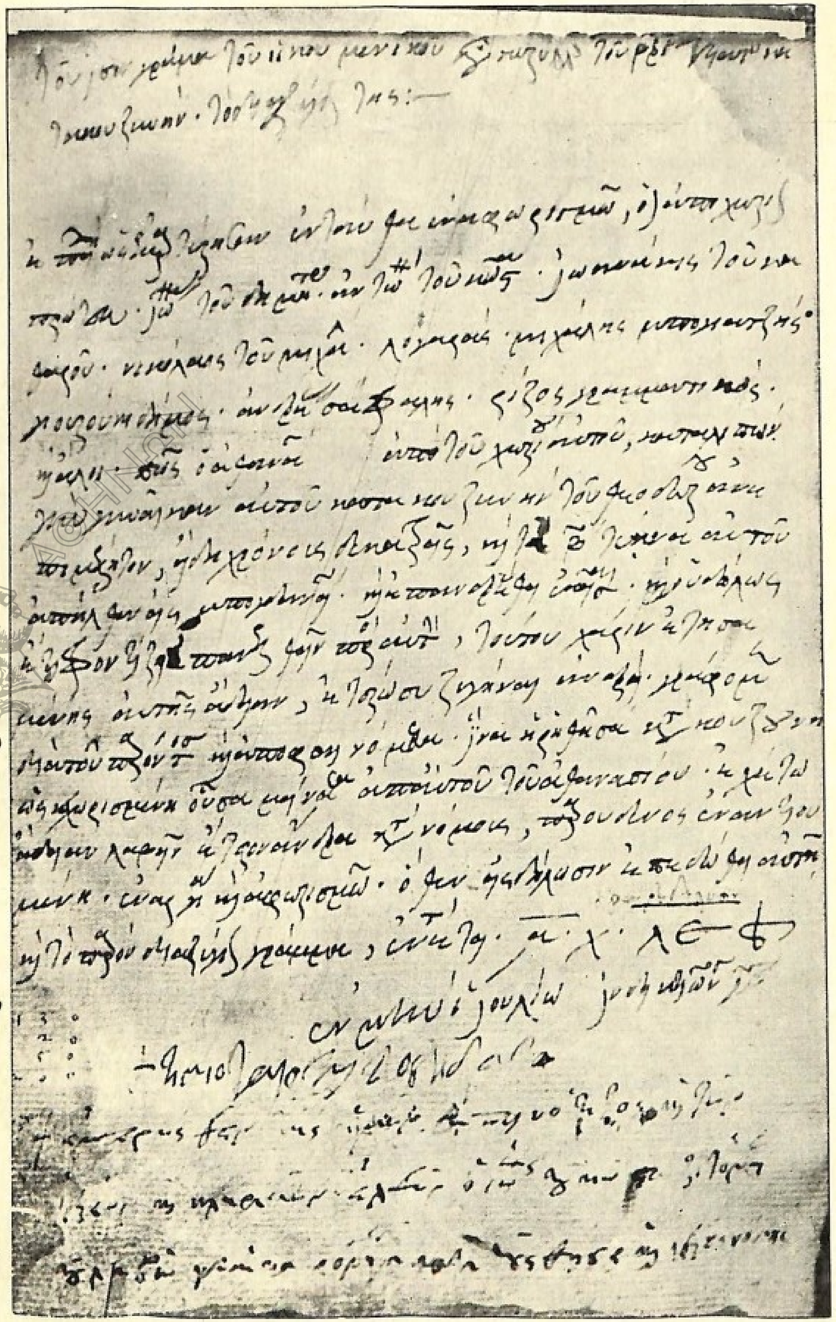

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ τ. Β΄ σ. 171—177

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΚΩΔΗΚΟΣ ΜΕΤΡΩΝ

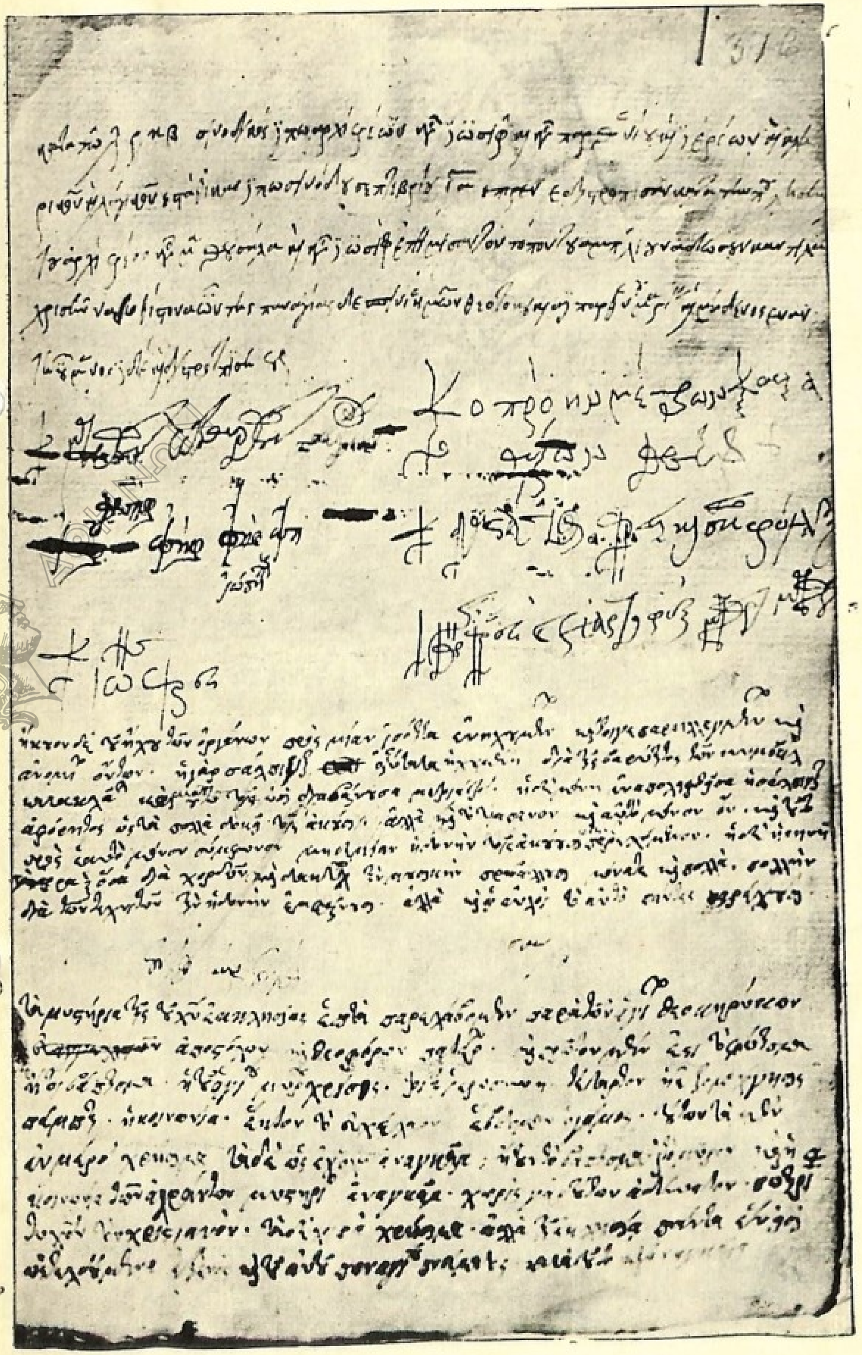

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ τ. Β' σ. 171—177

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΚΩΔΗΚΟΣ ΜΕΤΡΩΝ

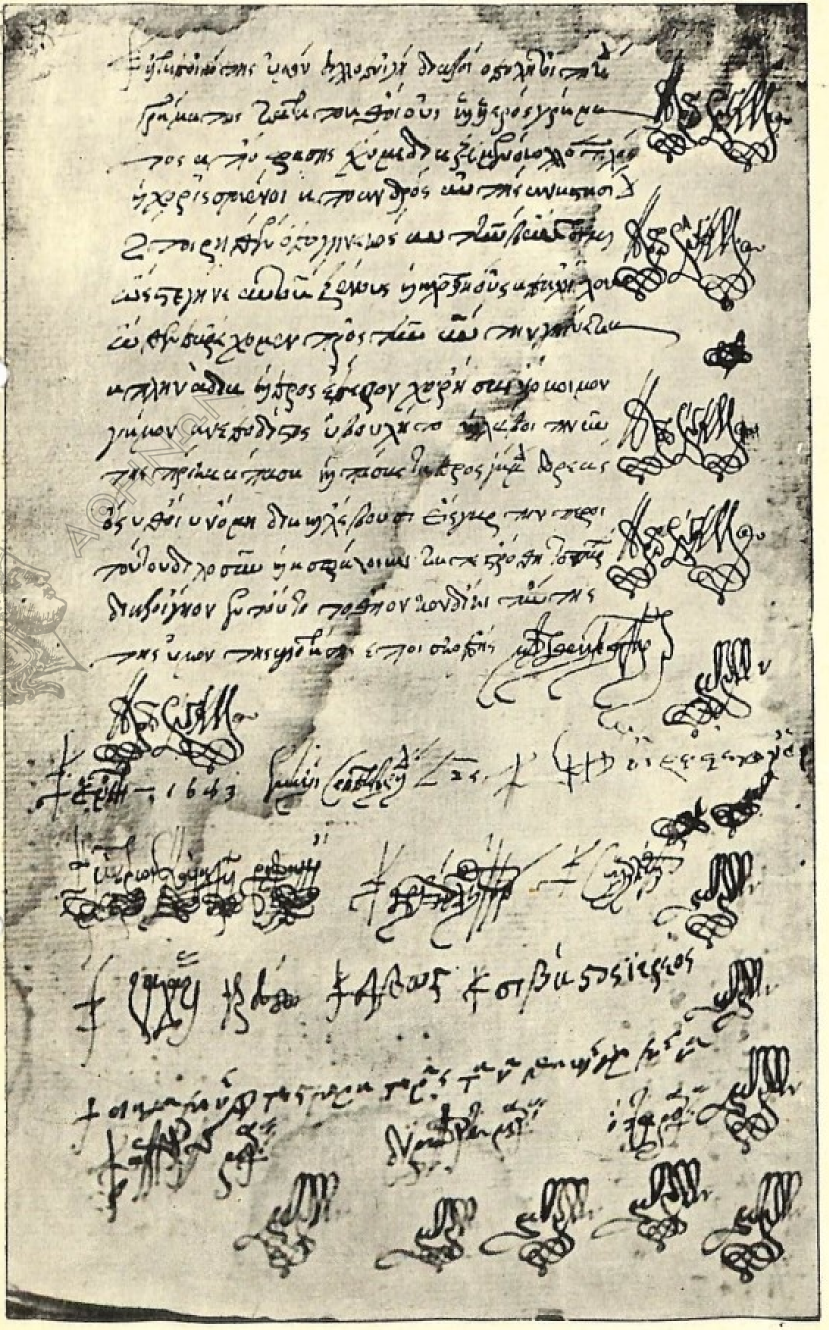

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ